

Затверджую:

Ректор СНУ ім. В. Даля

проф. Поркуян О.В.

2025р.

ВИСНОВОК

спільного засідання кафедри публічного та приватного права і кафедри господарсько-правових та суспільно-політичних дисциплін Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Панова Ігоря Вікторовича на тему: «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

ВИТЯГ

з протоколу № 9 спільного засідання кафедри публічного та приватного права, кафедри господарсько-правових та суспільно-політичних дисциплін Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля від 20 лютого 2025 року

ПРИСУТНІ:

Головуючий на засіданні – зав. кафедри публічного та приватного права, к.ю.н., проф. Котова Л.В., присутні: д.ю.н., професор Щербина В.І., д.ю.н., проф. Андріїв В.М., к.і.н., доц. Антоненко М.І., к.ю.н., проф. Арсентьєва О.С., PhD Право Бутков О.І., к.ю.н., доц. Загоруй Л.М., к.ю.н., доц. Жолудєва В.І., к.ю.н., доц. Гриценко Г.М., к.ю.н., доц. Капліна Г.А., к.і.н., доц. Мезеря О.А., к.ю.н., PhD Право Петросян К.Є., д.ю.н., проф. Руденко М.В., ст. викладач Севост'янова К.А., ас. Кудрявцев К.В., науковий керівник – к.ю.н., професор Татаренко Г.В., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – Панов І.В.

Зав. кафедри господарсько-правових та суспільно-політичних дисциплін, д.ю.н., проф., гарант ОНП «Право» Шаповалова О.В., к.ю.н., доц. Загоруй І.С., к.ю.н., доц. Терещенко С.В.

Серед присутніх 4 доктори юридичних наук та 13 кандидатів юридичних наук.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обговорення дисертаційного дослідження здобувача освіти третього (освітньо-наукового) рівня кафедри публічного та приватного права юридичного факультету СНУ ім. В. Даля **Панова Ігоря Вікторовича на тему:**

«Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

Дисертація виконувалась на кафедрі публічного та приватного права СНУ ім. В. Даля. Тема дисертації затверджена на засіданні Вченої Ради СНУ ім. В. Даля (протокол № 3 від 26.11.2021 р.).

Науковий керівник – к.ю.н., проф., професор кафедри публічного та приватного права юридичного факультету Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля Галина Вікторівна Татаренко.

2. Затвердження спільного висновку спільного засідання кафедри публічного та приватного права і кафедри господарсько-правових та суспільно-політичних дисциплін щодо дисертаційного дослідження **Панова Ігоря Вікторовича**.

Вела засідання зав. кафедри публічного та приватного права, к.ю.н., проф. Котова Л.В., в ході якого,

ВИСТУПИЛИ:

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Панов Ігор Вікторович представив презентацію за основними положеннями дисертації «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право, за спеціальністю 081 Право.

У ході презентації Панов І.В. ознайомив присутніх на спільному засіданні кафедри публічного та приватного права і кафедри господарсько-правових та суспільно-політичних дисциплін зі структурою своєї роботи, обґрунтував актуальність тематики дослідження, висвітлив основні положення дисертаційного дослідження, які відображають його наукову новизну та виносяться на захист, акцентував увагу присутніх на теоретичному та практичному значенні висновків, одержаних за результатами дослідження.

Після закінчення презентації Панову І.В. присутніми на захисті фахівцями були поставлені такі запитання:

Доктор юридичних наук, професор Руденко М.В.: Яким чином децентралізація впливає на управління соціальною сферою в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ), і які інструменти забезпечують ефективність цього процесу?

Панов В.І.: Децентралізація суттєво впливає на управління соціальною сферою в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ), оскільки передача повноважень і ресурсів дозволяє громадам самостійно вирішувати питання соціального захисту, освіти, охорони здоров'я та культури. Фінансова автономія, яка є результатом децентралізації, надає ОТГ можливість спрямовувати податкові надходження та інші доходи на фінансування

місцевих соціальних програм. Це створює передумови для оперативного вирішення соціальних проблем і розвитку інфраструктури, що включає модернізацію шкіл, лікарень, дитячих садків та інших об'єктів. Органи місцевого самоврядування краще обізнані з потребами населення, що дозволяє їм швидше і точніше реагувати на запити громади.

Крім того, децентралізація сприяє впровадженню інноваційних механізмів управління, таких як публічно-приватне партнерство (ППП), цифровізація адміністративних процесів і електронні сервіси, які забезпечують прозорість і зручність у наданні послуг. Громади також отримують можливість розробляти власні програми підтримки соціально вразливих категорій населення, таких як літні люди, люди з інвалідністю чи багатодітні сім'ї, враховуючи їх специфічні потреби.

Вважаємо, що ефективність управління соціальною сферою в ОТГ значною мірою залежить від запровадження механізмів моніторингу та оцінки, які дозволяють контролювати використання ресурсів і досягнення соціальних результатів. Важливою є також участь громадян у процесах планування та прийняття рішень, що підвищує рівень довіри до місцевої влади. Додатково, підвищення кваліфікації управлінців сприяє більш професійному і раціональному використанню переданих повноважень. Таким чином, децентралізація створює умови для покращення соціальної сфери в ОТГ, але її успіх залежить від ефективного використання ресурсів, компетентності місцевих управлінців і активної участі громадян.

Доктор юридичних наук, професор Шаповалова О.В.: Загальновідомо, що умови воєнного стану призвели до низки викликів перед системою надання соціальних послуг. Чи є у Вас бачення можливості вдосконалення зазначеної системи з метою її ефективного функціонування, використовуючи інструменти децентралізації?

Панов І.В.: Ключовими викликами для системи надання соціальних послуг в Україні в умовах воєнного стану є значне навантаження на місцеві органи влади через збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, руйнування інфраструктури та потребу в адаптації механізмів соціального захисту. Збройна агресія Російської Федерації ускладнила доступ до базових соціальних послуг, особливо у регіонах, що постраждали від бойових дій. У цих умовах децентралізація виявилася ключовим механізмом, що дозволяє місцевим громадам оперативно реагувати на потреби населення, використовуючи свої ресурси та знання місцевих особливостей. Законодавча база, зокрема Закон України "Про соціальні послуги", визначає принципи адресності, доступності та гідності, які стають основою для адаптації системи до кризових ситуацій. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" закріплює повноваження органів місцевої влади у сфері соціального захисту, а Закон України "Про статус внутрішньо переміщених осіб" гарантує правовий

захист та підтримку ВПО. Закон "Про правовий режим воєнного стану" дозволяє запроваджувати тимчасові зміни у процедурі надання послуг, враховуючи кризові обставини.

Для вдосконалення системи необхідно впровадити комплексний підхід, що включає як удосконалення законодавства, так і визначення перспективних напрямів роботи. До ключових змін у нормативно-правовій базі належить прийняття комплексного закону, який регулюватиме надання соціальних послуг в умовах воєнного стану, враховуючи потреби внутрішньо переміщених осіб та постраждалих від війни. Необхідно внести зміни до Закону України "Про соціальні послуги" для забезпечення створення мобільних соціальних служб, здатних працювати у віддалених районах чи зонах бойових дій. Важливо розширити положення Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", закріпивши додаткові повноваження для місцевих громад у плануванні та реалізації соціальних програм у кризових умовах. Крім того, потрібно запровадити механізми екстреного фінансування місцевих програм соціального захисту за рахунок державного бюджету та міжнародної допомоги.

Перспективними напрямами роботи є цифровізація процесів, зокрема створення єдиної національної електронної платформи для обліку потреб громадян у соціальних послугах та моніторингу їхнього надання. Необхідно організувати навчання для місцевих управлінців, спрямоване на підвищення їхньої кваліфікації у сфері соціального захисту в умовах кризи. Важливим є залучення міжнародних організацій для фінансової та експертної підтримки, а також розвиток публічно-приватного партнерства для відновлення пошкодженої інфраструктури. Залучення громадян та громадських організацій до планування, моніторингу та контролю соціальних програм дозволить краще враховувати реальні потреби населення. Реалізація цих заходів дозволить адаптувати систему соціального захисту до умов воєнного стану, забезпечити її ефективність у найскладніших умовах та створити фундамент для сталого розвитку у мирний час.

Кандидат юридичних наук, доцент Гриценко Г.М.: Яким чином застосування принципів та методів соціальної кваліметрії сприяє підвищенню якості надання соціальних послуг в умовах децентралізації в Україні?

Панов І.В.: Застосування принципів та методів соціальної кваліметрії відіграє ключову роль у підвищенні якості надання соціальних послуг в умовах децентралізації в Україні. Соціальна кваліметрія дозволяє кількісно оцінювати якість соціальних послуг через встановлення чітких критеріїв та стандартів, що забезпечує об'єктивність і можливість порівняння результатів роботи різних постачальників послуг. В умовах децентралізації, коли значна частина повноважень у сфері соціального забезпечення передається на місцевий рівень, стає необхідним забезпечення єдиних стандартів якості та

механізмів контролю за їх дотриманням. Використання кваліметричних підходів дозволяє розробляти та впроваджувати стандарти надання соціальних послуг, які враховують специфіку та потреби конкретних громад і відповідають загальнонаціональним та європейським стандартам. Це дає змогу здійснювати регулярний моніторинг і оцінку якості послуг на основі об'єктивних показників, виявляти недоліки та оперативно їх усувати. Крім того, кваліметрія сприяє підвищенню кваліфікації працівників соціальної сфери через визначення чітких критеріїв ефективності їхньої роботи та надання рекомендацій для професійного розвитку. Важливим аспектом є забезпечення прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування перед громадою завдяки публікації результатів оцінки якості соціальних послуг і залученню громадськості до процесу моніторингу. Таким чином, інтеграція принципів та методів соціальної кваліметрії у процес стандартизації соціальних послуг підвищує їх якість, ефективність і доступність для населення, що є особливо важливим в умовах децентралізації та євроінтеграції України.

Кандидат юридичних наук, доцент Капліна Г.А.: Які моделі адміністративної децентралізації використовуються в європейських країнах?

Панов І.В.: В європейських країнах використовуються різні моделі адміністративної децентралізації, які відображають їхні історичні, політичні та культурні особливості. Французька модель характеризується централізованістю, але з елементами децентралізації через три рівні самоврядування: комуни, департаменти і регіони, що мають певну автономію у вирішенні місцевих питань. Німецька федеративна модель забезпечує високий рівень автономії земель, які самостійно формують політику в освіті, охороні здоров'я, поліції та соціальній сфері, при цьому співпраця між рівнями влади відбувається через узгоджувальні механізми. Скандинавська модель демонструє ефективну децентралізацію з потужними місцевими органами самоврядування, які фінансуються за рахунок місцевих податків і відповідають за освіту, охорону здоров'я та соціальні послуги. Іспанська модель базується на асиметричному регіоналізмі, де автономні громади, такі як Каталонія та Країна Басків, мають ширші повноваження порівняно з іншими регіонами. Польська модель, що виникла в постсоціалістичному контексті, впровадила трирівневу систему самоврядування (гміни, повіти, воєводства) з акцентом на фінансову децентралізацію, яка дозволяє громадам ефективно вирішувати місцеві питання.

Для України найбільш сприятливою є модель, що поєднує риси польської та скандинавської децентралізації. Польська модель враховує постсоціалістичний контекст України та передбачає трирівневу систему самоврядування з фінансовою автономією громад, що є ключовим для ефективного розвитку. Скандинавська модель підкреслює важливість якісного

надання послуг на місцевому рівні через місцеві податки і розвинену інфраструктуру. Україна може адаптувати ці моделі, зосереджуючись на фінансовій децентралізації для забезпечення громадам стабільних джерел доходів, розширенні місцевої автономії в управлінні освітою, охороною здоров'я та соціальними послугами, а також на впровадженні гнучкості й асиметрії, що дозволить регіонам з різним потенціалом отримувати ширші повноваження. Такий підхід створить баланс між централізованим управлінням, необхідним для національної єдності, та децентралізацією, яка сприятиме розвитку регіонів і покращенню якості життя громадян.

Кандидат юридичних наук, доцент Антоненко М.І. Що таке архітектоніка децентралізації системи соціального захисту в Україні, яка її мета та яке значення вона має для ефективного функціонування цієї системи?

Панов І.В. В роботі ми спробували надати авторське визначення архітектоніки системи соціального захисту - це комплекс законодавчих актів, заходів, а також організацій, що забезпечують реалізацію заходів соціального захисту населення, підтримки соціально вразливих верств населення. Архітектоніка системи соціального захисту враховує комплексний підхід до її організації, який забезпечує зручність, ефективність і здатність реагувати на соціальні виклики. Розуміння соціального захисту через призму архітектоніки дозволяє не тільки вдосконалити його структуру, але й забезпечити гармонійний розвиток суспільства в цілому, створюючи цю систему не просто інструментом підтримки, а й основою для стійкого соціального прогресу.

Архітектоніка децентралізації базується на принципах субсидіарності, адресності та ефективного використання ресурсів, спрямованих на задоволення потреб громадян у соціальних послугах. Її основною метою є створення системи, яка дозволить максимально наблизити соціальні послуги до населення, підвищити їхню якість та оперативність, а також забезпечити раціональний розподіл ресурсів між різними рівнями управління. Це досягається шляхом передачі значної частини повноважень з організації та надання соціальних послуг на місцевий рівень, де органи місцевого самоврядування мають кращу можливість оцінити реальні потреби населення. Значення архітектоніки децентралізації полягає у її здатності забезпечити близькість до громадян, оскільки місцеві органи влади, перебуваючи у безпосередньому контакті з населенням, краще розуміють їхні потреби та можуть оперативно реагувати на виклики. Вона також сприяє ефективності управління, оскільки чіткий розподіл повноважень між рівнями влади зменшує дублювання функцій та бюрократичні затримки.

Фінансова автономія, яка забезпечується шляхом передачі ресурсів громадам, дозволяє їм самостійно вирішувати, як оптимально використовувати кошти для реалізації програм соціального захисту. Крім того, архітектоніка децентралізації підвищує якість послуг через конкуренцію між

постачальниками та контроль з боку громад, що гарантує ефективне та якісне виконання програм соціального забезпечення.

Після відповідей на запитання виступили:

Науковий керівник – к.ю.н., професор Татаренко Г.В.

Татаренко Г.В.: доповіла про виконання наукового дослідження **Панова Ігоря Вікторовича** на тему: «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» під її керівництвом. У своєму виступі Татаренко Г.В. зазначила, що здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти повністю виконав освітню складову ОНП, успішно склав всі іспити та необхідні заліки, пройшов заплановану педагогічну практику, здобувши відповідні результати навчання; виконав наукову складову ОНП, здійснив дослідження за визначеною темою, яка відповідає кафедральній темі (ЮФ-04-20): «Напрями розвитку законодавства України в контексте євроінтеграції» та самостійно підготував дисертаційну роботу.

Науковий керівник наголосила на тому, що мета і задачі дослідження повною мірою досягнуті, дисертантом використана достатня джерельна та методологічна бази. Дисертант розробив нові наукові положення, висновки, та пропозиції, що можуть бути використані у подальшій науковій та правотворчій діяльності. Протягом 2021-2024рр. послідовно й методично проводив наукові дослідження за темою дисертації, брав активну участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. За темою дисертації опублікувала 11 наукових праць, у тому числі 5 публікацій у фахових журналах та збірниках наукових праць України (категорії Б), 1 публікація у наукових виданнях цитування Scopus, та 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях. Дисертантом були розроблені нові наукові положення, висновки та пропозиції, які можуть знайти застосування у подальшій науковій роботі та правотворчій діяльності. Підсумовуючи свій виступ, науковий керівник, професор Татаренко Г.В., наголосила, що дисертаційне дослідження **Панова Ігоря Вікторовича** заслуговує на рекомендацію до подання на розгляд разової спеціалізованої вченої ради для захисту дисертації з метою здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право».

Рецензенти дисертаційної роботи, які наголосили на позитивних аспектах дослідження та висловили свої побажання та зауваження.

Кандидат юридичних наук, професор Котова Л.В.: дала позитивну оцінку дисертації **Панова Ігоря Вікторовича** на тему: «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» та наголосила, що актуальності дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення правового регулювання управління соціальною

сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації для підвищення якості надання соціальних послуг та забезпечення соціального захисту населення. Рецензент відзначила, що дисертант демонструє оригінальні наукові ідеї та підходи до розв'язання проблем правового регулювання управління соціальною сферою в об'єднаних територіальних громадах. Зокрема, проф. Котова Л.В. відзначила значущість здійсненого дисертантом теоретико-практичного обґрунтування визначення та розмежування понять «функції», «компетенція» та «повноваження» органів місцевого самоврядування в управлінні соціальною сферою об'єднаних територіальних громад, що є важливим для забезпечення чіткого правового регулювання, підвищення ефективності виконання завдань та уникнення дублювання або перевищення повноважень. Позитивно оцінено пропозиції дисертанта, щодо внесення змін до законодавства України, стосовно конкретизації повноважень органів місцевого самоврядування в окремих сферах соціального забезпечення, зокрема у сфері охорони здоров'я та освіти (Додаток П). Аналіз рецензованої дисертації свідчить про те, що автор успішно досяг поставленої мети та повністю реалізував визначені завдання дослідження.

Водночас професор Котова Л.В. відзначила певні недоліки виконаного дослідження, які, на її думку, суттєво не впливають на зміст роботи. На думку рецензента дисертант зосередив увагу переважно на нормативно-правовій базі та загальних механізмах організації надання соціальних послуг, тоді як питання фінансового забезпечення цих послуг, зокрема формування бюджетів громад в умовах воєнного часу, розглянуто недостатньо детально. Більш глибокий аналіз фінансових аспектів дозволив би посилити аргументацію щодо реалістичності запропонованих змін і підвищити прикладну значущість роботи. У цілому професор Котова Л.В. відмітила, що дисертація Панова Ігоря Вікторовича на тему: «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» відповідає вимогам, що ставляться до робіт такого рівня і може бути рекомендована до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Гриценко Г.М.: відзначив, що дисертаційне дослідження Панова І.В. пов'язане з необхідністю адаптації системи управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад до викликів децентралізації, що сприятиме підвищенню ефективності соціального захисту населення та забезпеченню сталого розвитку громад. Представлений на обговорення рукопис є завершеним дисертаційним дослідженням, що базується на комплексну підході до вирішення проблем, які виникають у процесі децентралізації управління соціальною сферою

об'єднаних територіальних громад. Рецензент відзначив, що дисертант чітко та методологічно коректно визначив мету і завдання дисертаційного дослідження, що забезпечило послідовність і цілісність викладу матеріалу, а також дозволило сформулювати висновки, які вирізняються новизною та переконливістю. Загалом, представлене дисертаційне дослідження залишило позитивне враження. Структура роботи побудована логічно, ключові проблеми визначено чітко, а наукові положення є достатньо обґрунтованими та достовірними. Важливим є те, що основні результати дослідження були належним чином оприлюднені, що свідчить про їхню завершеність і відповідність науковим стандартам.

Розділ 3 дисертації справляє позитивне враження завдяки ґрунтовному аналізу сучасного стану та перспектив правового регулювання у сферах охорони здоров'я й освіти в умовах децентралізації. У підрозділі 3.1 автор зосереджує увагу на реформуванні правових засад надання медичних послуг на місцевому рівні, акцентуючи на перевагах передачі повноважень органам місцевого самоврядування, що сприяє наближенню первинної медичної допомоги до населення та підвищенню її якості. Особливо позитивно оцінено пропозиції щодо вдосконалення механізмів фінансування медичних установ на місцевому рівні та розширення доступу до інноваційних медичних технологій.

У підрозділі 3.2 розкриваються особливості децентралізації в сфері освіти, де автор аналізує вплив передачі повноважень на організацію та якість освітнього процесу. Значну увагу приділено питанням правового забезпечення функціонування опорних шкіл та створення належних умов для навчання в територіальних громадах. Позитивне враження справляють запропоновані рекомендації щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів освіти та розвитку інструментів громадського контролю за їхньою діяльністю. Загалом, розділ демонструє високий рівень розуміння автором актуальних проблем у цих сферах та пропонує практичні шляхи їх вирішення.

Незначним недоліком роботи є недостатня увага до аналізу ризиків, які можуть виникати під час передачі повноважень у сферах охорони здоров'я та освіти на місцевий рівень, зокрема, щодо можливого дисбалансу у фінансуванні між громадами з різним рівнем економічного розвитку. Більш детальне опрацювання цих аспектів дозволило б підсилити аргументацію та надати роботі ще більшої практичної значущості.

Гриценко Г.М. відзначив, що дисертаційне дослідження Панова Ігоря Вікторовича на тему: «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» може бути рекомендоване до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право».

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор Шаповалова О.В. зазначила, що позитивним аспектом дисертації Панова І.В. є дослідженні соціальної функції та повноважень органів місцевого самоврядування, зокрема автор вдало розкриває ключові аспекти їхньої діяльності у сфері соціального захисту, особливо в умовах дії надзвичайних правових режимів. Значну цінність становить аналіз оперативних механізмів реагування на кризові ситуації, таких як створення мобільних соціальних служб і використання резервних фондів, що свідчить про високий рівень практичної спрямованості дослідження.

Незначним недоліком є недостатня увага до питання координації між органами місцевого самоврядування та центральними органами влади у надзвичайних умовах. Більш глибокий аналіз взаємодії та механізмів передачі повноважень міг би сприяти чіткішому визначенню ролі місцевого самоврядування у кризових ситуаціях, а також підвищити практичну цінність роботи.

Автор здійснив ґрунтовний аналіз національних і міжнародних правових норм, теоретично обґрунтував основні аспекти децентралізації та запропонував практично орієнтовані рекомендації щодо вдосконалення законодавства. Особливе враження справляють детально опрацьовані авторські визначення, такі як «архітектоніка системи соціального захисту», «кризові повноваження місцевого самоврядування» та «локалізація соціальних послуг», які відображають інноваційний підхід до досліджуваних питань. Рекомендації щодо гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами, запровадження мінімальних стандартів соціальних послуг і діджиталізації управлінських процесів мають значний потенціал для практичного застосування.

Разом із тим, у висновках, на думку Шаповалової О.В., недостатньо деталізовано механізми практичної імплементації запропонованих змін до законодавства, зокрема щодо забезпечення рівності між громадами з різною фінансовою спроможністю. Додавання таких аспектів могло б зробити висновки більш прикладними та підвищити їхню значущість для державної та місцевої політики.

К.ю.н., проф. Арсентьєва О.С. зазначила, що дослідження Панова І.В. вирізняється ґрунтовністю аналізу правових засад децентралізації в управлінні соціальною сферою, зокрема, автор детально розкрив механізми правового регулювання у сферах охорони здоров'я та освіти, запропонувавши практичні рекомендації для підвищення ефективності надання послуг на місцевому рівні. Незначним недоліком роботи є недостатній акцент на питаннях контролю та відповідальності органів місцевого самоврядування за виконання делегованих повноважень у соціальній сфері. Більш детальне опрацювання механізмів моніторингу, звітності та санкцій у випадках неналежного виконання

обов'язків дозволило б зробити дослідження більш цілісним і практично значущим.

Поряд з тим, наведені міркування не впливають на загальний позитивний висновок щодо виконаної роботи та не применшують її наукової цінності та підтримав позицію, що дисертація Панова І. В. на тему: «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» може бути рекомендована до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді з захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

К.ю.н., доц. Капліна Г.А. зазначила у своєму виступі, що Розділ 1 дисертаційного дослідження вирізняється комплексним підходом до аналізу органів місцевого самоврядування в аспекті децентралізації влади. Особливо варто відзначити підрозділи, де автор досліджує історично-правовий вимір розвитку концепції децентралізації та європейські стандарти місцевого самоврядування. Глибокий аналіз правових актів Ради Європи та порівняльне дослідження досвіду країн Східної Європи демонструють системний підхід до вивчення тематики та дозволяють зробити цінні висновки щодо адаптації міжнародних практик до українського контексту. Незначним недоліком є недостатня увага до конкретних проблем впровадження європейських стандартів у країнах Східної Європи, які мають схожий до України постсоціалістичний контекст. Додавання аналізу труднощів, з якими ці країни зіткнулися під час реформ, могло б надати роботі додаткової практичної значущості та зробити висновки більш прикладними для її ситуації в Україні.

Д.ю.н., професор Руденко М.В. відзначив, що дисертант продемонстрував глибоке розуміння розвитку концепції децентралізації, детально висвітливши її історичний розвиток, а також ефективно поєднав теоретичні аспекти з практичним аналізом європейських стандартів. Особливо позитивно оцінюється порівняльний підхід до дослідження функціонування органів місцевого самоврядування в країнах Східної Європи, що дозволяє окреслити можливості запровадження найкращих практик в Україні.

Але автор обмежено акцентує увагу на специфічних національних умовах України, які могли б вплинути на адаптацію європейських стандартів децентралізації. Наприклад, доцільно було б більш детально розглянути, як правові, соціальні та економічні чинники можуть обмежувати ефективність впровадження цих стандартів у контексті української правової системи.

Кандидат юридичних наук, професор Котова Л.В., підводячи підсумки обговорення, відзначила високий рівень підготовки аспіранта, який продемонстрував глибоке знання матеріалу з теми дослідження «. Вона підкреслила, що аспірант вільно володіє матеріалом, що стосується правового регулювання місцевого самоврядування, та здатний застосовувати сучасні методи наукового аналізу для вирішення теоретичних і практичних проблем у

сфері децентралізації та управління соціальною сферою ОТГ. Особливо було відзначено, що окремі пропозиції щодо вдосконалення національного законодавства у сфері соціального захисту та управління соціальними послугами в умовах децентралізації є різносторонніми, інноваційними та актуальними як для розвитку наукової думки, так і для практичного застосування в процесі реформування системи управління соціальною сферою в умовах децентралізації. Загалом доц. Котова Л.В. підкреслила, що виконана Пановим Ігорем Вікторовичем робота повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії і може бути рекомендована до подання до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право».

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Панова Ігоря Вікторовича на тему: «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Обґрунтування вибору теми дослідження. Тема дослідження «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» є надзвичайно актуальною з огляду на масштабні реформи, які відбуваються в Україні. Децентралізація влади, яка включає передачу значної частини повноважень від центральних органів до органів місцевого самоврядування, створює нові виклики та можливості для управління соціальною сферою. Цей процес потребує чіткого нормативно-правового забезпечення для забезпечення ефективності, прозорості та адресності надання соціальних послуг.

Соціальна сфера є ключовою для забезпечення гідного рівня життя громадян, особливо в умовах кризових ситуацій, таких як військовий конфлікт, економічні труднощі та наслідки пандемії. Об'єднані територіальні громади, які стали основою нової системи місцевого самоврядування, стикаються з необхідністю вирішення складних завдань, пов'язаних із соціальним захистом населення, наданням пільг, соціальних виплат, доступом до медичних та освітніх послуг. Проте, незавершеність правового регулювання цих питань створює проблеми у визначенні компетенції та відповідальності органів місцевого самоврядування.

Актуальність дослідження зумовлена також необхідністю адаптації українського законодавства до європейських стандартів, які передбачають

чітке розмежування повноважень між рівнями влади, забезпечення фінансової автономії громад та дотримання принципу субсидіарності. Україна має унікальну можливість використати позитивний досвід країн Східної Європи, які успішно впровадили децентралізаційні реформи, водночас уникаючи їхніх помилок.

Дослідження спрямоване на теоретичне осмислення і практичне вирішення питань, пов'язаних із формуванням архітектури децентралізації в соціальній сфері, розробкою ефективних механізмів правового регулювання компетенції органів місцевого самоврядування, а також вдосконаленням нормативно-правової бази. Це дозволить підвищити адресність і якість соціальних послуг, забезпечити рівний доступ до них для всіх громадян незалежно від місця проживання, а також сприятиме сталому розвитку об'єднаних територіальних громад.

Таким чином, тема дослідження є своєчасною, теоретично значущою та практично орієнтованою, спрямованою на розв'язання актуальних проблем правового регулювання управління соціальною сферою в умовах трансформації системи місцевого самоврядування.

Проблематика децентралізації владних повноважень традиційно привертає значну увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Децентралізація, як політико-правове явище, досліджується в різних аспектах, що стають об'єктом активних наукових дискусій. В українській юриспруденції накопичено значну кількість фундаментальних досліджень, присвячених цій темі. Зокрема, питання децентралізації влади висвітлювали у своїх працях В.В. Анатійчук, Г.В. Бойко, В.І. Борденюк, Т.М. Буряк, С.В. Глизнер, Н.В. Камінська, О.Г. Козинець, Р.А. Колишко, А.С. Крупник, В.Ф. Нестерович, А.І. Орлова, О.В. Ременяк, В.Ф. Роман, О.І. Стемковська, В.В. Сухонос, Г.В. Татаренко, О.М. Чернеженко, А.С. Чиркін та інші.

Особливий дослідницький інтерес викликають роботи зарубіжних вчених, які аналізували процеси децентралізації в країнах, що перебувають або перебували в стані реформування, а також праці істориків, політологів та економістів, зокрема І. Альтузія, Є. Араме, Д. Бьолера, А. Баурчулу, В. Гирбу, Х. Іздебського, Й. Ітріха-Драбарєка, Н. Топпервіна, М. Юргілевича, Х. Павла та Д. Мідера.

Водночас важливість подальших інституційних досліджень, спрямованих на вдосконалення державного регулювання соціальної сфери, є очевидною. Це стосується як розбудови системи правових соціальних гарантій на засадах належного врядування, так і розширення повноважень місцевого самоврядування з визначенням їх компетенції, функцій та прав у контексті децентралізації влади. Ці питання стали об'єктом досліджень таких учених, як О.М. Алтуніна, А.З. Георгіца, С.В. Глизнер, А.А. Гриценко, Г.М. Гриценко,

І.В. Дробуш, І.В. Ковбас, Л.В. Котова, С.В. Лихачов, Л.М. Немиць, В.Ф. Погорілко, О.Г. Рось, М.В. Руденко, Є.В. Страшок, Р.С. Титикало та інших.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, більшість із них зосереджена на теоретико-правових та конституційних аспектах. Адміністративні питання децентралізації, які мають безпосереднє значення для практичної реалізації реформи, досліджені недостатньо. Це створює розрив між теорією і практикою, що вимагає глибшого аналізу, особливо у сфері соціального захисту.

Сфера соціального захисту є критично важливою для забезпечення сталого розвитку громад і соціальної стабільності. Аналіз повноважень органів місцевого самоврядування у цій сфері є ключовим для відповіді на низку важливих питань: наскільки ефективно місцеві органи можуть виконувати нові функції, які ресурси їм для цього потрібні та які механізми контролю й координації між різними рівнями влади варто впровадити.

Ці аспекти особливо актуальні для забезпечення адресності соціальної допомоги, рівного доступу до соціальних послуг, а також для забезпечення функціонування системи соціального захисту в умовах надзвичайних правових режимів. Глибокий аналіз таких питань допоможе вирішити практичні проблеми і сприятиме вдосконаленню механізмів управління соціальною сферою на місцевому рівні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження проведене на кафедрі публічного та приватного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля відповідно до кафедральних тем: «Напрями розвитку законодавства України в контексті євроінтеграції» (ЮФ-04-20), «Актуальні напрями євроінтеграційного розвитку законодавства України» (2024-2026 рр.). Дослідження відповідає основним положенням Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленою розпор. КМУ від 01.04.2014 р. № 333; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схвал. указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, Цілям сталого розвитку України на період до 2030 р., затв. Указом Президента України від 30.09.2019 р. № 722; пріоритетним напрямкам фундаментальних і прикладних наукових досліджень у галузі права, які зазначені в Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, схваленої постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 р. №12-21.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у проведенні комплексного наукового аналізу правової природи управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади.

Для досягнення мети у дисертаційному дослідженні вирішуються такі **наукові завдання:**

- дослідити історичні аспекти розвитку концепції децентралізації влади, визначити основні етапи формування та впровадження цієї ідеї в управлінську практику;

- розкрити європейські стандарти децентралізації виконавчої влади, закріплені у правових актах Ради Європи, та оцінити їх вплив на формування національного законодавства;

- здійснити комплексний аналіз правових засад створення та функціонування органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації в окремих країнах східної Європи, з метою виявлення позитивного досвіду для України;

- визначити основні проблеми та перспективи децентралізації в системі соціального захисту населення в Україні, окресливши сучасний стан розвитку цієї сфери;

- надати наукову інтерпретацію архітектоніки децентралізації системи соціального захисту населення, визначивши ключові елементи та механізми її функціонування;

- дослідити компетенцію органів місцевого самоврядування в управлінні соціальною сферою, визначити принципи розподілу компетенції та відповідальності між різними рівнями влади;

- обґрунтувати теоретично і практично поняття «функції», «компетенція» та «повноваження» органів місцевого самоврядування, з акцентом на їх розмежування у сфері соціального захисту населення;

- розкрити особливості реалізації повноважень органів місцевого самоврядування в сфері соціального захисту населення, включаючи функціонування в умовах надзвичайних режимів;

- здійснити комплексний аналіз сучасного стану та перспектив правового регулювання надання соціальних послуг у сферах охорони здоров'я та освіти в умовах децентралізації;

- сформулювати науково обґрунтовані та практично спрямовані рекомендації щодо вдосконалення законодавства, спрямованого на підвищення ефективності управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад у контексті децентралізації.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі встановлення, розмежування, виконання повноважень та функцій між центральними та місцевими органами влади в процесі управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації.

Предметом дослідження виступають поняття та особливості децентралізації державної влади в процесі управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад.

Теоретичною основою роботи стали наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників у сфері теорії держави та права, конституційного, адміністративного права та права соціального забезпечення.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність історико-філософських, загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, соціологічних та порівняльних методів.

Історичний метод використано для дослідження процесу становлення та розвитку концепції децентралізації влади, що дозволило простежити її еволюцію в різних історичних контекстах. Застосування історичного методу дозволило краще зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки між децентралізацією і розвитком місцевого самоврядування, а також оцінити, як попередній досвід може бути використаний для вдосконалення сучасної системи управління в умовах децентралізації влади в Україні, зокрема у сфері соціального захисту (підрозділи 1.1., 1.2., 1.3, 2.1., 3.1., 3.2.).

Порівняльно-правовий метод використано при здійсненні аналізу реформ у сфері децентралізації та їх результатів у окремих державах (підрозділи 2.2., 2.3.)

Функціонально-правовий метод дозволив виділити та проаналізувати особливості адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування при виконанні повноважень в соціальній сфері (підрозділи 2.3, 3.1., 3.2.).

Істотне значення для досягнення поставленої в роботі мети мають спеціально юридичні методи, які забезпечують всебічне і системне дослідження предмета. Зокрема, використання формально-юридичного методу дозволило сформулювати чіткі й науково обґрунтовані визначення основних понять дисертаційного дослідження, таких як «децентралізація», «управління соціальною сферою», «повноваження органів місцевого самоврядування» тощо (підрозділи 1.2., 2.1., 2.2., 2.3, 3.1., 3.2.). Цей метод сприяв структуризації понятійного апарату дослідження та забезпечив юридичну точність у визначенні ключових категорій, що дозволило уникнути неоднозначності у їх тлумаченні. Завдяки цьому вдалося розкрити сутність понять, які є основою для аналізу правових механізмів реалізації децентралізації, а також провести чітке розмежування між термінами, які інколи використовуються як синоніми, наприклад, «функції», «компетенція» і «повноваження» (підрозділи 2.2., 2.3, 3.1., 3.2.). Крім того, формально-юридичний метод сприяв розробці рекомендацій щодо вдосконалення законодавчого регулювання, оскільки дозволив критично оцінити чинні правові норми та виявити прогалини й недоліки, які потребують корекції. У підсумку, застосування цього методу забезпечило логічну послідовність, юридичну чіткість і практичну спрямованість отриманих результатів.

Застосування методу правового моделювання дозволило сформулювати та обґрунтувати висновки та пропозиції, спрямовані на вдосконалення чинного законодавства України з питань децентралізації публічної влади як основи становлення громадянського суспільства (підрозділи 3.1., 3.2.).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що воно є одним із перших порівняльно-правових аналітичних досліджень правових основ управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад у аспекті децентралізації.

В межах проведеного дослідження отримано наступні результати, що мають наукову новизну та виносяться на захист:

Уперше:

- надано авторське поняття «архітектоніка децентралізації системи соціального захисту» як інтегрованої багаторівневої системи, що поєднує функціональні, адміністративні, фінансові та ресурсні компоненти, враховуючи специфіку управління соціальною сферою в умовах ОТГ. Розроблено структурну модель цієї архітектоніки, яка базується на принципах субсидіарності, прозорості та підзвітності, реалізується через механізми моніторингу, контролю та стратегічного планування, а також забезпечується кадровими, матеріальними й фінансовими ресурсами;

- **введено авторські поняття** «повноваження органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту»; «соціальний захист в умовах надзвичайних режимів»; «кризові повноваження місцевого самоврядування»; «адаптивність соціального захисту»;

- **розроблено нову класифікацію компетенції органів місцевого самоврядування** за критеріями: характеру повноважень: власна та делегована компетенція; функціональної спрямованості: соціальна, економічна, екологічна; рівня впливу: стратегічна та оперативна компетенція;

- **запропоновано авторські визначення** «децентралізація у сфері охорони здоров'я»; «децентралізація в сфері освіти» та обґрунтовано вплив децентралізації на підвищення адаптивності, доступності та ефективності послуг в сфері охорони здоров'я та освіти;

- **запропоновано концепцію локалізації соціальних послуг** в умовах децентралізації, що враховує потреби конкретних громад, із використанням принципів субсидіарності, прозорості та підзвітності;

- запропоновано внесення змін до діючого законодавства України щодо удосконалення повноважень ОМС в сфері охорони здоров'я та освіти.

Удосконалено:

- **класифікацію форм і типів децентралізації:** виокремлено деконцентрацію, делегування, деволюцію та дивестування як форми; політичну, адміністративну та фінансову децентралізацію як типи;

- підходи до періодизації розвитку концепцій децентралізації: виділено три етапи – формування, закріплення в міжнародному праві та сучасний етап;

- механізми регулювання правовідносин у сфері надання соціальних послуг: фінансова автономія, моніторинг, контроль якості та забезпечення прозорості;

- компетенційний підхід у сфері соціального захисту: введено класифікацію компетенції за характером, функціональною спрямованістю та рівнем впливу.

Набули подальшого дослідження:

- наукові підходи в контексті генези ідеї децентралізації публічної влади до розуміння й співвідношення понять моделі, форми і типи децентралізації;

- уточнено зміст поняття «адміністративна децентралізація», виходячи з цілей децентралізації як процесу, спрямованого на покращення державного управління шляхом перерозподілу управлінських повноважень дискретного характеру, ресурсів та відповідальності в адміністративній сфері від органів центрального управління до органів місцевого самоврядування, з урахуванням принципів ефективності, відповідальності, субсидіарності;

- наукові підходи, щодо імплементації європейських стандартів місцевого самоврядування, зокрема принципів субсидіарності, фінансової автономії та демократичного контролю, які адаптовані до українських умов правового регулювання та функціонування об'єднаних територіальних громад;

- аргументація щодо розробки концепції соціального захисту в умовах децентралізації, що передбачає обґрунтовану інтеграцію центральної та місцевої влади, основу на принципі субсидіарності, що дозволяє забезпечити ефективне управління соціальною сферою на місцевому рівні;

- позиція щодо удосконалення вітчизняного законодавства з урахуванням особливостей соціального захисту в умовах надзвичайних правових режимів та необхідності визначення правових понять «кризові повноваження» ОМС та розвитку концепції «адаптивності соціального захисту», що забезпечує стійкість системи у кризових ситуаціях.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

- у науково-дослідних цілях – як основа для подальшого дослідження системи місцевого самоврядування та її елементів;

- у правотворчій діяльності - при вдосконаленні адміністративного та конституційного законодавства, як доктринальна основа для проведення адміністративної реформи щодо децентралізації публічної влади;

- у навчальному процесі - у процесі підготовки навчальних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право», «Муніципальне право», «Трудове право та право соціального забезпечення»

Апробація результатів дослідження. Наукові результати, отримані під час написання дисертації, обговорено на засіданнях кафедри публічного та приватного права та спільних засіданнях кафедри публічного та приватного права і кафедри господарського-правових дисциплін Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Автор доповідав про основні теоретичні положення, висновки й пропозиції на Міжнародних і Всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях: «Взаємодія норм міжнародного й національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції» (м. Северодонецьк, 08.12.2021 р., м. Київ, 09.11.2022 р.), «Правові засоби забезпечення та захист прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Северодонецьк, 19.05.2022 р., м. Київ, 16.05.2024 р.) та Всеукраїнському круглому столі «Європейський вектор розвитку муніципальної влади України» (м. Харків, 04.12.2024 р.).

Структура та обсяг дисертації. Наукова робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять 8 підрозділів, висновків і списку використаних джерел (271 найменувань на 28 сторінках), 15 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок. Обсяг основного тексту - 197 сторінки.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки автора, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача.

Апробація результатів дослідження.

Публікації. За результатами дослідження 11 наукових праць: 5 статей, які опубліковані у наукових фахових виданнях України (категорії Б); 1 стаття у виданні, проіндексованому в базі даних Scopus, також у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Наукові праці, які відображають основні результати дослідження:

Статті у наукових фахових виданнях України:

(які входять до переліку МОН України)

1. Панов І.В. Адміністративно-правове регулювання децентралізації в Україні та республіці Молдова: порівняльний аналіз / Панов І.В., Татаренко Г.В. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2022. № 44. С. 143-153.

2. Панов І.В. Генеза концепцій децентралізації влади / Панов І.В., Татаренко Г.В. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2022. №1 (43). С. 118-126.

3. Панов І.В. Забезпечення надання соціальних послуг в умовах воєнного часу. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2023. № 2(46). С.203-213.

4. Панов І.В. Роль органів місцевого самоврядування в забезпеченні соціальних послуг в умовах збройного конфлікту. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2024. №1 (47). С. 225-235.

5. Панов І.В. Вплив децентралізації на організацію роботи закладів системи охорони здоров'я України та надання соціальних послуг в сфері охорони здоров'я. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 164-169.

Статті в іноземних виданнях:

(статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus (крім видань держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором))

1. Panov, Ihor; Petrosyan, Kristina; Dobroboh, Liudmyla; Chernobuk, Valentyna; Rashed Yuliia. Ensuring Legal Safeguards for Digitalized Social Services within the Framework of Government Decentralization. *Khazanah Hukum*. 2023. Vol. 5, № 3, PP. 194-204. (ISSN 2715-9698, SCOPUS).

Наукові праці, в яких засвідчено апробацію матеріалів дослідження:

1. Панов І.В. Вплив процесів децентралізації на розвиток соціальної сфери громад: можливості та виклики. *Взаємодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, співробітників закладів вищої освіти і наукових організацій, магістрантів, аспірантів, докторантів, представників громадських організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств та інших установ (м. Северодонецьк, 08.12.2021 р.). Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2021. С. 60-61.

2. Панов І.В. Європейські стандарти адміністративної децентралізації у правових актах європейського союзу. *Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Северодонецьк, 19.05.2022 р.). Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2022. С. 143-148.

3. Панов І.В. Фінансова децентралізація як основа самостійності місцевого самоврядування. *Взаємодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції викладачів, співробітників закладів вищої освіти і наукових організацій, магістрантів, аспірантів, докторантів, представників громадських організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств та інших установ (Київ, 09.11.2022 р.). Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2022. С. 24-27.

4. Панов І.В. Організація роботи закладів системи охорони здоров'я України в умовах воєнного стану / Панов І.В., Татаренко Г.В. *Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції викладачів, співробітників (Київ, 16.05.2024 р.). Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля. 2024. С. 25-31.

5. Панов І.В., Татаренко Г.В. Окремі аспекти автономій місцевого самоврядування. *Європейський вектор розвитку муніципальної влади України*: Тези доповідей та наукових повідомлень Всеукраїнського круглого столу 04.12.2024 р. / За заг. ред. О. Ю. Лялюка. – Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2024. –127 с. С.74-77.

Структура та обсяг дисертації. Наукова робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, які містять 8 підрозділів, висновків і списку використаних джерел (271 найменувань на 28 сторінках), 15 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок. Обсяг основного тексту - 197 сторінки.

Характеристика особистості здобувача.

Панов Ігор Вікторович (10.01.1985 р.н.) у 2015 р. закінчив Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (Україна), отримав повну вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» та здобув ступінь магістра та кваліфікацію юриста (диплом М15 № 060851, від 31.12.2015р.).

01.10.2020 р. вступив до аспірантури Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (Україна), за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право», освітньо-наукова програма «Право» (далі ОНП).

26.11.2021 р. на засіданні Вченої Радою СНУ ім. В. Даля була затверджена тема дисертаційної роботи «Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації» (протокол Вченої Ради № 3).

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти успішно завершив освітню частину ОНП, склав усі необхідні іспити та заліки, пройшов педагогічну практику, досягнувши відповідних результатів навчання, виконав наукову складову ОНП та здійснив дослідження за обраною темою і підготував дисертаційну роботу.

У процесі написання дисертації І.В. Панов здійснив ґрунтовне наукове дослідження, присвячене правовому регулюванню правового регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації. В роботі визначено об'єкт, предмет та методи дослідження, обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету і завдання наукового пошуку.

Протягом усього періоду виконання наукової роботи здобувач проявив себе як цілеспрямований, відповідальний та зрілий дослідник, який демонструє високий рівень аналітичного мислення та здатність чітко формулювати мету і завдання дослідження. Завдяки своїй наполегливості та системному підходу здобувач обирає відповідні методи для реалізації наукових завдань, глибоко аналізував, структурував і узагальнював отримані результати дослідження.

Навчаючись в аспірантурі та активно займаючись науковою діяльністю, здобувач оволодів необхідними професійними знаннями, практичними навичками й компетентностями, які дозволили йому не лише генерувати нові наукові ідеї, а й забезпечувати практичну значущість та інноваційність отриманих результатів. Його професійний досвід і постійне прагнення до самовдосконалення сприяли ефективному вирішенню дослідницьких завдань і підвищенню наукової цінності виконаної роботи. І.В. Панов пройшов підвищення кваліфікації за ХХ Міжнародною програмою підвищення кваліфікації керівників закладів освіти і науки, а також педагогічних і науково-педагогічних працівників «Разом із Нобелівськими лауреатами: Цінності, Досвід, Знання, Компетентності і Технології для формування Успішної Особистості та Трансформації Оточуючого Світу», отримав міжнародний сертифікат 20 010 від 18 лютого 2024 р. (180 годин, 6 кредитів ECTS) та за Програмою «Штучний інтелект у вищій освіті: ризики та перспективи інтеграції» -свідоцтво про підвищення кваліфікації № ADV-010792-OLA від 11.08.2024 (180 годин, 6 кредитів ECTS).

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної літератури.

Рецензенти рекомендують: відповідно до п.15 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, *пропонується такий склад разової ради:*

Голова ради: Руденко Микола Васильович, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, професор кафедри публічного та приватного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензенти: **Котова Любов Вячеславна**, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри публічного та приватного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Гриценко Григорій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного та приватного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Нестерович Володимир Федорович, доктор юридичних наук, професор кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління Донецького державного університету внутрішніх справ.

Чиркін Антон Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

У результаті попередньої експертизи дисертації **Панова Ігоря Вікторовича** і повноти публікації основних результатів дослідження

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Панова Ігоря Вікторовича** на тему: **«Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації»**.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Панова І.В.** відповідає спеціальності 081 Право та вимогам **Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. **6, 7, 8** **Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію **Панова Ігоря Вікторовича** на тему: **«Правове регулювання управління соціальною сферою об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації»** до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

4. Рекомендувати Вченій раді СХУ ім. В. Даля затвердити склад разової спеціалізованої вченої ради:

Голова ради: Руденко Микола Васильович, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, професор кафедри публічного та приватного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензенти: Котова Любов Вячеславна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри публічного та приватного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля;

Гриценко Григорій Миколайович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри публічного та приватного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Офіційні опоненти:

Нестерович Володимир Федорович, доктор юридичних наук, професор кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління Донецького державного університету внутрішніх справ.

Чиркін Антон Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державного будівництва Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Панова Ігоря Вікторовича:

«За» – 17

«Проти» – немає

«Утримались» – немає

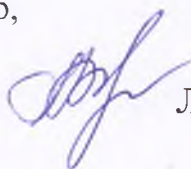
Презентація Панова Ігоря Вікторовича на 23 сторінках додається.

Декан юридичного факультету,

кандидат юридичних наук, професор **Олена Арсентьєва**

Головуюча на засіданні –

кандидат юридичних наук, професор,
завідувач кафедри публічного та
приватного права СЧУ ім. В. Даля

Любов КОТОВА

Секретар засідання

Галина КАПЛІНА

*Сідущиме
засвідчує*

Заказник *Арсентьєвої О.; Котової Л.; Капліної Г.*
Фурсова О.В.